

VIAȚA ȘTIINȚIFICĂ

MASA ROTUNDĂ

„METODOLOGII ȘI TEHNICI MODERNE DE CERCETARE ETNOLOGICĂ”

Centrul de Etnologie al Institutului Patrimoniului Cultural a organizat la 12 octombrie 2021 ediția a II-a a Mesei rotunde „Metodologii și tehnici moderne de cercetare etnologică”. Masa rotundă este înscrisă în lista evenimentelor științifice ale Institutului Patrimoniului Cultural, fiind una din activitățile esențiale aferente diseminării noilor tendințe ale cercetărilor etnologice realizate de colaboratorii științifici ai Centrului de Etnologie în cadrul proiectului de cercetare/Programul de Stat (2020–2023): 20.80009.1606.02: „Evoluția tradițiilor și procesele etnice în Republica Moldova: suport teoretic și aplicativ în promovarea valorilor etnoculturale și coeziunii sociale”. Atenția participanților la manifestarea științifică a fost captată de actualitatea și diversitatea comunicărilor prezentate, în baza cărora au fost inițiate discuții interesante, fiind abordate un șir de subiecte aferente domeniului de cercetare etnologică. În comunicarea sa „«Etnologia sovieticității» ca direcție de cercetare în Republica Moldova” **dr. Adrian Dolghi** a evidențiat diverse abordări ale studierii realității sovietice. Unii cercetători văd cultura sovietică ca o „cultură tradițională specifică”, în timp ce alții – ca represivă, creată pe principii ideologice utopice. A. Dolghi a remarcat pe bună dreptate că într-o societate democratică cultura creată sub un regim totalitar nu este viabilă, în ciuda faptului că elementele acestei culturi sunt încă întâlnite. O analiză cuprinzătoare a societății sovietice relevă aspecte care pot ajuta societatea modernă să înțeleagă procesele generate de sistemul totalitar. Sarcina principală a unei astfel de direcții precum „etnologia sovieticității” nu este păstrarea culturii totalitare, ci identificarea mecanismelor care au influențat personalitatea și identitatea populației, viața de zi cu zi etc., înțelegerea comportamentului și sistemului de gândire, fenomenelor create, etc. care continuă parțial să se manifeste în societatea post-sovietică. În plus, cercetarea în acest domeniu va face posibilă înțelegerea semnificației valorilor democratice umane universale autentice.

Colectând material etnografic de teren de-a lungul anilor, **Raisa Osadci** și-a împărtășit bogata experiență de cercetare, prezentând un mesaj la temă «Cercetări etnografice de teren: aspecte metodologice». R. Osadchi a evidențiat principii

de bază ale colectării materialelor etnografice, a raportat despre modul de stabilire a contactelor cu populația locală, a remarcat ce metode trebuie selectate și în ce situații. S-a subliniat că fiecare metodă are propriile sale avantaje, iar combinarea lor aduce importante rezultate pozitive.

Dr. Natalia Grădinaru a abordat subiectul „Imaginea celui de teren în cercetarea de teren”, relevând principalele erori pe care le comit cercetătorii în covorbirea cu cei intervievați. Dumneai a susținut ideea că, până a merge pe teren, cercetătorul trebuie să fie bine informat despre specificul localității pe care urmează să o cerceteze, despre sărbătorile comunitare și calendarul muncilor sezoniere. Pentru a avea reușită în cercetarea de teren, dar și pentru o mai bună înțelegere a mentalității și valorilor celui interceptat, cercetătorul trebuie să îndeplinească câteva condiții obligatorii: să adopte codul comportamental al locului, să accepte și să respecte graiul celui interviat, să găsească soluții pentru a repune în discuție subiectul, în cazul când informatorul a refuzat să furnizeze careva date, să aibă el însuși un comportament decent.

Dr. Nina Ivanova a evidențiat în discursul său tematica și principalele metode de cercetare ale antropologiei urbane. Abordarea antropologică contribuie la un studiu mai profund și mai detaliat al spațiului public, al practicilor urbane cotidiene, permițând identificarea diverselor modele socio-culturale de viață în oraș, resurse de înțelegere reciprocă și solidaritate a populației. Principalele metode de studiere a mediului urban sunt metodele etnografice de observare participativă și interviu, la care se leagă uneori metode suplimentare de colectare și înregistrare a informațiilor. Cu toate acestea, complexitatea mediului urban necesită o combinație de tehnici de cercetare și diverse tipuri de date, precum și o anumită ingeniozitate și un nivel ridicat de intuitivitate a cercetătorului.

Alexei Romanciuc în raportul „Antropologia culturală și economică modernă: unele direcții de cercetare de perspectivă” a subliniat că antropologia și etnologia sunt de fapt concepte sinonime, dar există diferențe semnificative între etnologia post-sovietică și antropologia culturală și socială anglo-americană. Antropologia occidentală include

în atenția și analiza sa o varietate mult mai largă de subiecte și probleme. Pentru etnologia post-sovietică, cel mai promițător este apelul la ideile lui P. Bourdieu și conceptul de habitus dezvoltat de acesta, precum și la ideile lui P. Kahneman și A. Tversky, la abordarea așa numitei „economii comportamentale”, al cărei principiu fundamental este mutarea accentului pe caracteristicile locale, specifice ale comportamentului economic și social al reprezentanților unor societăți post-sovietice specifice.

Dr. Oleg Galușenco în comunicarea sa „Desfășurarea Recensământului unional din anul 1926 în RASS Moldovenească: aspecte metodologice” a remarcat că, conform principiului fundamental al Uniunii Europene, libertatea înseamnă dreptul unei persoane de a-și determina în mod voluntar identitatea și, prin urmare, la propria discreție, să răspundă la întrebarea: „Cine sunt eu?”. Acest principiu de determinare a identității etnice de către o persoană însăși fără nicio influență externă a fost formulat încă din 1872, la a opta sesiune a Congresului Internațional de Statistică. O serie de recomandări sunt în prezent în vigoare pentru recensământul populației și al locuințelor din cadrul Diviziei de Statistică a Națiunilor Unite. Potrivit acestor recomandări, informațiile despre apartenență etnică ar trebui obținute „...exclusiv prin declarația liberă a intimatului, precum și posibilitatea respondentului de a indica apartenența la mai multe grupuri etnice. Apartenența etnică nu ar trebui să fie dedusă din informațiile despre cetățenie sau țara de naștere”. Metodologia recensământului din 1926 a îndeplinit în mare măsură aceste criterii.

În comunicarea **dr. Irina Caunenco** „Metode de cercetare calitativă în etnopsihologie: clasici sau

inovații (pe exemplul percepției perspectivei timpului)?” s-a subliniat faptul că în studiul fenomenelor etnopsihologice – identitatea etnică, relațiile interetnice, percepția timpului de către diferitele etnii într-o perioadă de incertitudine, este fructuoasă atât utilizarea metodelor de testare, cât și a metodelor calitative, în special analiza de conținut. Utilizarea analizei de conținut face posibilă concretizarea variabilității percepției tinerilor asupra perspectivei timpului într-o societate în tranziție.

În prezentarea **dr. Diana Nicoglo** „Cercetarea transformărilor socio-culturale, cauzate de pandemia COVID-19 în Republica Moldova (abordări teoretice și metodologice în cadrul proiectului bilateral moldo-turc, propus de IPC)” au fost identificate principalele metode, cu ajutorul cărora se presupune realizarea unui studiu al schimbărilor din viața socio-culturală a populației Republicii Moldova. Principala este metoda analizei de sistem și abordarea socioculturală, a cărei esență este încercarea de a considera societatea ca o unitate de cultură și socialitate. Se presupune că vor fi atrase date din diverse sfere ale cunoștințelor umanitare și sociologice. De exemplu, implicarea specialiștilor din domeniul folclorului și etnografiei va permite observarea schimbărilor survenite în administrarea principalelor rituri din ciclul calendaristic și familial ale riturilor tradiționale și colectarea mostrelor de folclor (proverbe, zicători, istorii orale) pe tema pandemiei. Implicarea sociologilor va ajuta la determinarea componentelor cauzale ale pandemiei. Metoda comparativă va dezvălui generalul și specificul schimbărilor cauzate de pandemie în mediul urban și rural.

Doctor în istorie Diana NICOGLO